

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl samosoudcem JUDr. Milanem Podhrázkým v právní věci
žalobce: Ing. X X, bytem X, proti **žalovanému: Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se
sídlem Na Poříčním právu 1, Praha 2, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne
28. 1. 2016, čj.MPSV-2016/17946-912, sp. zn. SZ/MPSV-2015/260219,

t a k t o :

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 28. 1. 2016, čj. MPSV-2016/17946-912, sp. zn. SZ/MPSV-2015/260219, se z r u š u j e a věc se v r a c í žalovanému k dalšímu řízení.**
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.**

O d ů v o d n ě n í

Žalobce se žalobou podanou ke zdejšímu soudu domáhal zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí, kterým žalovaný zamítl jeho odvolání a potvrdil rozhodnutí Úřadu práce České republiky - krajské pobočky v Příbrami (dále jen „správní orgán I. stupně“) ze dne 13. 11. 2015, čj. 22162/2015/NYM. Správní orgán I. stupně tímto rozhodnutím podle § 36 odst. 1 písm. c) zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi (dále jen „zákon č. 111/2006 Sb.“), odejmul žalobci dávku mimořádné okamžité pomoci z důvodu ohrožení osoby sociálním vyloučením.

Žalobce v žalobě uvedl, že žalovaný napadeným rozhodnutím potvrdil své dřívější rozhodnutí zrušit přiznání shora označené dávky žalobci ve výši 500 Kč, která mu byla přiznána poté, co se vrátil z nezákonného věznění a neměl žádné prostředky k obživě. Žalobce přitom splňoval podmínky pro přiznání této dávky v plné výši. Namítl, že žalovaný argumentuje částkou 4.194 Kč, která byla žalobci při odchodu z věznice vyplacena. Odmítl však vzít v úvahu, že se buďto nejednalo o vlastní prostředky žalobce, anebo to byly

prostředky vyplacené samotnou žalovanou z jiného titulu a za jiným účelem. Konkrétně se jednalo o příspěvek na bydlení za měsíc červen 2015 ve výši 2.693 Kč, prostředky ve výši 500 Kč na cestu domů a 1.000 Kč pak byly prostředky ze zdravotního konta, které žalobci na jeho účet poslali jeho známí na krytí nákladů na léky, a které byly půjčkou na dobu věznění. Z vlastních prostředků (z konta osobního) byla žalobci vyplacena pouze 1 Kč, což byla částka, kterou měl k dispozici pro svou osobní spotřebu. Žalovaný tedy zohledněním celé částky žalobce vyzval ke zpronevěření dávky určené na bydlení nebo ke zpronevěře prostředků půjčených ke krytí náhrad spojených se zdravotním stavem.

Žalovaný navrhl zamítnutí žaloby. Ve vyjádření k žalobě shrnul dosavadní průběh řízení. Připomněl, že napadenému rozhodnutí předcházelo rozhodnutí žalovaného, kterým zrušil rozhodnutí správního orgánu I. stupně o přiznání dávky mimořádné okamžité pomoci žalobci ve výši 500 Kč. Na základě toho pak vydal správní orgán I. stupně rozhodnutí, kterým se rozhodl dávku odejmout a současně vydal rozhodnutí o vzniku a povinnosti vrátit přeplatek. Žalovaný dále připomněl, že již v žalobou napadeném rozhodnutí konstatoval, že dle § 37 písm. e) zákona č. 111/2006 Sb. v situaci, kdy osoba opouští věznici, se celková výše dávky stanoví s přihlédnutím k úložnému. Úložné je osobní konto, které je rozděleno na 8 různých položek. Částka vyplacená žalobci se pak pro účely dávky započítává v plné výši, protože zákon konkrétně nespecifikuje, která položka z úložného by měla sloužit ke stanovení výše dávky. Proto byla žalobci dávka ve výši 500 Kč přiznána v rozporu s právními předpisy.

V replice k vyjádření žalovaného žalobce pouze uvedl, že toto vyjádření nepřineslo vůbec nic nového. Připomněl, že podstatou žaloby je skutečnost, že peníze, jichž se stanovisko žalovaného týká, pocházely z jiné sociální dávky, a žalovaný tedy nutí žalobce ke zneužití této dávky za zcela jiným účelem.

Ze správního spisu soud ověřil, že žalobce dne 20. 7. 2015 podal u správního orgánu I. stupně žádost o mimořádnou okamžitou pomoc z důvodu ohrožení sociálním vyloučením. Předpokládanou výši pomoci uvedl 1.000 Kč a v rámci popisu životní situace v příslušné části formuláře konstatoval, že byl propuštěn z výkonu trestu, přičemž *„částka vyplacená při propuštění byla příspěvkem na bydlení + půjčkou na zdravotnický účet, která zůstala nespotřebována“*. Součástí správního spisu je v této souvislosti potvrzení o propuštění žalobce z výkonu trestu odnětí svobody (ředitele Věznice Kynšperk nad Ohří ze dne 14. 7. 2015), podle něhož byla žalobci poskytnuta částka 4.194 Kč, a dále sdělení uvedené věznice ze dne 23. 7. 2015, čj. 080/34911/2015/Von, podle něhož se žalobci vyplacená částka skládá z konta osobního (1 Kč), konta zdravotního (3.693 Kč) a konta cestovního (500 Kč). Správní orgán I. stupně v návaznosti na to rozhodnutím ze dne 3. 8. 2015, čj. 15099/2015/NYM, žalobci dávku mimořádné okamžité pomoci z důvodu ohrožení osoby sociálním vyloučením přiznal, a to ve výši 500 Kč. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce dne 17. 8. 2015 odvolání, v němž především namítl, že správná výše dávky měla být 1.000 Kč. O tomto odvolání rozhodl žalovaný rozhodnutím ze dne 9. 10. 2015, čj. MPSV-UM/2055/15/9S-SČK, přičemž rozhodnutí správního orgánu I. stupně zrušil a věc mu vrátil k novému projednání. V odůvodnění tohoto rozhodnutí pak mimo jiné výslovně konstatoval, že v novém řízení správní orgán I. stupně vydá rozhodnutí o nepřiznání dané dávky. V návaznosti na to pak správní orgán I. stupně jednak rozhodnutím ze dne 13. 11. 2015, čj. 22160/2015/NYM, rozhodl o vzniku a povinnosti vrácení přeplatku, a jednak rozhodnutím z téhož dne čj. 22162/2015/NYM, rozhodl o odejmutí dávky mimořádné okamžité pomoci žalobci z důvodu ohrožení osoby sociálním vyloučením. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce dne

25. 11. 2015 odvolání, které žalovaný žalobou napadeným rozhodnutím zamítl a rozhodnutí správního orgánu I. stupně potvrdil.

Krajský soud v Praze na základě včas podané a přípustné žaloby přezkoumal napadené rozhodnutí v rozsahu uplatněných žalobních bodů, jimiž je vázán [§ 75 odst. 2 věta první zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále též „s. ř. s.“)], jakož i řízení předcházející vydání rozhodnutí, přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 s. ř. s.). Dospěl přitom k závěru, že žaloba je důvodná.

Relevantní právní úpravu v dané věci představuje předně § 2 odst. 6 písm. a) zákona č. 111/2006 Sb., podle něhož *„za osobu v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi považovat též osobu, která v daném čase, s ohledem na neuspokojivé sociální zázemí a nedostatek finančních prostředků nemůže úspěšně řešit svoji situaci a je ohrožena sociálním vyloučením, jestliže zejména je propuštěna z výkonu zabezpečovací detence, z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody“*.

Podle § 36 odst. 1 písm. c) citovaného zákona *„nárok na mimořádnou okamžitou pomoc má osoba uvedená v § 2 odst. 6, pokud je považována za osobu v hmotné nouzi“*. Z ustanovení § 37 písm. e) téhož zákona pak plyne, že *„výše mimořádné okamžité pomoci osobě uvedené v § 2 odst. 6 se stanoví jednorázově až do výše 1 000 Kč s ohledem na okamžité nezbytné potřeby; celková výše mimořádné okamžité pomoci se stanoví s přihlédnutím k úložnému a k prostředkům, které obdrží osoba při propuštění ze školského zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Součet dávek poskytnutých podle tohoto ustanovení nesmí v rámci jednoho kalendářního roku překročit čtyřnásobek životního minima jednotlivce“*.

V nyní projednávané věci žalobce napadá rozhodnutí, kterým mu byla odňata dávka již přiznané mimořádné okamžité pomoci, o kterou požádal v návaznosti na propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. V tomto ohledu lze předeslat, že zákon č. 111/2006 Sb. zakotvuje dva typy dávek k zajištění základních životních podmínek fyzických osob, a to jednak dávky měsíčně se opakující (příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení), a jednak dávky souhrnně označované jako dávky mimořádné okamžité pomoci, kde zákon zakotvuje v podstatě čtyři varianty této dávky. Příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení jsou základními prostředky k zajištění osob nacházejících se v hmotné nouzi a jedná se o dávky obligatorní, tedy takové, na něž vzniká nárok splněním podmínek stanovených zákonem. K zajištění základních životních potřeb, nestačí-li k tomu dávky výše uvedené, lze pak z důvodů stanovených zákonem přiznat v případě mimořádných okolností ještě další, jednorázovou dávku. Okamžitá mimořádná pomoc je však svojí povahou dávkou fakultativní, závislou na správním uvážení příslušného orgánu (a nárok na ni vzniká až samotným rozhodnutím o jejím přiznání). Správní úvaha o tom, zda určité osobě nárok na danou pomoc přísluší či nikoliv, samozřejmě náleží specializovanému správnímu orgánu a soud by takovou úvahu neměl nahrazovat. Jak nicméně plyne z judikatury správních soudů (viz zejm. rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 5 As 51/2007-105), *„rubem diskrečního oprávnění správního orgánu je povinnost volně úvahy užít, tedy zabývat se všemi hledisky, které zákon jako premisy takové úvahy stanoví, opatřit si za tím účelem potřebné důkazní prostředky, provést jimi důkazy, vyvodit z těchto důkazů skutková a právní zjištění, a poté volným správním uvážením, nicméně při respektování smyslu a účelu zákona a mezí, které zákon stanoví, dospět při dodržení*

pravidel logického vyvozování k adekvátnímu rozhodnutí. Absolutní či neomezené správní uvážení v moderním právním státě neexistuje. Každé správní uvážení má své meze, vyplývající v první řadě z ústavních principů zákazu libovůle, principu rovnosti, zákazu diskriminace, příkazu zachovávat lidskou důstojnost, principu proporcionality atd. Úkolem soudu není nahradit správní orgán v jeho odborné dozorové kompetenci ani nahradit správní uvážení uvážením soudním, ale naopak posoudit, zda se správní orgán v napadeném rozhodnutí dostatečně vypořádal se zjištěným skutkovým stavem, resp. zda řádně a úplně zjistil skutkový stav, a zda tam, kde se jeho rozhodnutí opíralo o správní uvážení, nedošlo k vybočení z mezí a hledisek stanovených zákonem“.

V návaznosti na výše uvedené je nutno připomenout, že s ohledem na shora citovaná ustanovení § 2 odst. 6 písm. a) ve spojení s § 36 odst. 1 písm. c) zákona č. 111/2006 Sb. se za osobu v hmotné nouzi, která má nárok na okamžitou hmotnou pomoc, považuje mimo jiné při propuštění z výkonu trestu odnětí svobody taková osoba, která s ohledem na neuspokojivé sociální zázemí a nedostatek finančních prostředků nemůže úspěšně řešit svoji situaci a je ohrožena sociálním vyloučením. Soudní judikatura přitom již současně potvrdila, že je třeba rozlišovat mezi vznikem nároku na dávku mimořádné okamžité pomoci jako takového na straně jedné a mezi vznikem nároku na konkrétní výši dávky mimořádné okamžité pomoci na straně druhé (srov. rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 31. 7. 2014, čj. 78 Ad 23/2013-21). Jak přitom plyne z odůvodnění žalobou napadeného rozhodnutí, v nyní projednávané věci žalovaný toliko konstatoval, že dle spisové dokumentace byla žalobci při propuštění z výkonu trestu odnětí svobody vyplacena částka 4.194 Kč. Vedle toho pak žalovaný reprodukoval text příslušných ustanovení zákona č. 111/2006 Sb. a uzavřel, že shora uvedená částka vyplacená žalobci se pro účely dané dávky započítává v plné výši, protože zákon konkrétně nespecifikuje, která položka z úložného by měla sloužit ke stanovení dávky mimořádné okamžité pomoci. Shodnou argumentaci pak obsahuje i rozhodnutí správního orgánu I. stupně. Jinak řečeno, správní orgány se ve svých rozhodnutích zabývaly hodnocením kritéria, které je dle zákona stanoveno k určení (celkové) výše mimořádné okamžité pomoci, aniž by však ve smyslu zákona jakkoliv hodnotily sociální zázemí žalobce, jeho okamžité nezbytné potřeby, případně to, zda se ohledem na nedostatek finančních prostředků může svoji situaci řešit či zda (a v jaké podobě či míře) hrozí jeho sociální vyloučení.

Jak plyne z výše reprodukované zákonné konstrukce, je třeba v rámci posouzení žádosti o dávku mimořádné okamžité pomoci nejprve uvážit, zda se žadatel nachází v tíživé životní situaci (hmotné nouzi) vymezené v § 2 odst. 6 zákona č. 111/2006 Sb., tedy zda po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody je ohrožen sociálním vyloučením, protože nemá uspokojivé zázemí ani finanční prostředky, aby mohl řešit svou situaci. v rámci takové úvahy nepochybně lze vzít v úvahu i to, jaké prostředky byly žalobci při propuštění z výkonu trestu odnětí svobody vyplaceny. Nelze však přehlédnout, že ustanovení § 37 zákona č. 111/2006 Sb. upravuje primárně stanovení výše dávky, a ne posouzení nároku na ni. Proto teprve zjistí-li správní orgán, že je žadatel v hmotné nouzi, měl by přikročit za užití zákonem předvídaných kritérií k posouzení výše dávky. Podle názoru zdejšího soudu totiž skutečnost, že určité osobě je při propuštění z výkonu trestu odnětí svobody vyplaceno úložné, ještě bez dalšího nemůže znamenat, že tato osoba nemůže mít nárok na danou dávku, a to s ohledem na své specifické neuspokojivé sociální zázemí, okamžité nezbytné potřeby či na nemožnost prostřednictvím vyplaceného úložného úspěšně řešit svoji situaci. Tedy ohrožení sociálním

vyločením ani zde bez dalšího nelze *a priori* vyloučit. V nyní posuzované věci však jakákoliv úvaha správních orgánů týkající se sociálního zázemí žalobce či jeho finančních možností řešit jeho situaci (a jeho možné ohrožení sociálním vyloučením) zcela chybí. Ani ze správního spisu pak není zřejmé, že by se správní orgány těmito otázkami blíže zabývaly či zjišťovaly další okolnosti nezbytné pro jejich rozhodnutí. Za tohoto stavu věci však soud není schopen řádně přezkoumat úvahu správního orgánu o tom, zda žalobci nárok na mimořádnou okamžitou pomoc přísluší či nikoliv. Požadavek na řádné posouzení situace žalobce je pak třeba akcentovat tím spíše, že mu již byla dávka mimořádné okamžité pomoci přiznána (byť v jiné výši, než žalobce požadoval).

S ohledem na výše uvedené tak soudy nezbylo, než napadené rozhodnutí žalovaného zrušit za užití § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s., podle něhož soud zruší rozsudkem bez jednání napadené rozhodnutí správního orgánu mimo jiné pro nepřezkoumatelnost spočívající v nedostatku důvodů takového rozhodnutí. Soud současně podle § 78 odst. 4 s. ř. s. věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení, přičemž právním názorem soudu vyjádřeným v tomto rozsudku je žalovaný vázán (§ 78 odst. 5). Ke zrušení rozhodnutí správního orgánu I. stupně soud nepřistoupil, neboť není vyloučeno (a záleží na dalším postupu žalovaného), zda zmíněné pochybení bude možno v odvolacím řízení napravit či nikoliv.

O náhradě nákladů řízení rozhodl soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalobce, který byl ve věci úspěšný, sice v žalobě navrhl, aby mu soud přiznal náhradu nákladů řízení, nicméně žádné náklady nevyčísлил a ze soudního spisu není zřejmé, že by mu v souvislosti s tímto řízením náklady vznikly (a to ani v podobě poštovního, neboť žalobu i repliku k vyjádření žalovaného doručil soudu osobně). Soud v této souvislosti dále odkazuje na závěry rozsudku Nejvyššího správního soudu čj. 6 As 135/2015-79 (č. 3344/2016 Sb. NSS), podle něhož soud ve správním soudnictví nemůže přiznat procesně nezastoupenému žalobci náhradu nákladů řízení stanovenou paušální částkou podle vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb, nýbrž musí vycházet z nákladů, jejichž vynaložení žalobce soudu prokáže. Použití § 151 odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, je v případě řízení podle soudního řádu správního vyloučeno. Stejně tak nejsou na toto řízení přenositelné důvody nálezu pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 39/13.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Praze dne 22. května 2017

JUDr. Milan Podhrázký, v.r.
samosoudce

Za správnost: A. L.